

Teir, sum hava rætt til góðu tænanstumannapensjónina sum lögmaður, eru Anfinn Kallsberg, Jóannes Eidesgaard – sum báðir fáa hesa pensjón upp á 36.000 krónur – og Edmund Joensen og Kaj Leo Holm Johannesen *Mynd: Álvur Haraldsen*

ARBEIÐA 16 ÁR TIL FULLA PENSJÓN

Í mun til aðrar tænanstummenn, sum skulu arbeiða í 37 ár fyri at fáa fulla eftirløn, so skulu tingfólk bara arbeiða í 16 ár fyri at rækka fullari eftirløn

Pensjónsaldurin í Føroyum er 67 ár. Tá kunnu øll fara av arbeiðsmarknaðinum við pensjón. Við almennari fólkapensjón og Samhaldsfasta – og við privatu pensjónini, sum vit sjálvi hava spart okkum saman – um vit hava eina slíka. Tað vanliga við privatari pensjón í dag er, at vit rinda eitt ávíst gjald í eina pensjónskipan, og so rindar arbeiðsgevarin eisini ein part. Soleiðis hava fleiri fakfeløg fingið í lag pensjónir, sum rinda á leið 15 prosent av lønini í eina pensjónskipan.

Undanfarna samgonga gjørdi ta lógarbroyting, at allir lønmóttakarar skulu rinda 15 prosent av lønini í eina pensjónskipan. Tað byrjaði í 2014, tá tey, sum onga pensjónsskipan hava, skuldu gjalda eitt prosent, og so eitt afturat í 2015 og so aftur eitt prosent afturat tey næstu 13 árin. Men nýggja landsstýrið hevur broytt hesa skipan, so hon fyribils er steðgað á tveimum prosentum.

Nýggja samgongan biður eftir pensjónsnýskipanini, sum skal greiða hesi viðurskipti. Men umframt hesar pensjónsskipanir, so hava vit eisini tænanstumannapensjónirnar, sum nøkur fólk fáa. Tá verður ikki rindað í eina skipan, men tá eitur tað, at tú hevur rætt til eina pensjón, sum er so stór sum ávisur partur av lønini.

Tænanstummenn eru menn og kvinnur, sum hava verið í ymsum almennum störvum. Fyrr vóru til dømis allir lærarar í føstum starvi tænanstummenn. Tað eru teir ikki longur. Eisini fólk í álitisstörvum hjá tí almenna annars. Tað kunnu vera stjórar og leiðarar. Politikarar eru eisini eftirløntir sum tænanstummenn, tó at teir ikki eru í tænanstumannastarvi.

Lógin um eftirlønina hjá landsstýrisfólkum varð broytt í fjør, og tí verða tey landsstýrisfólkini, sum nú sita, ikki eftirlønt sum tænanstummenn. Tey fingu eina rímuliga høga lønarhækking, men afturfyri mistu tey fyrimunarligu tænanstummaeftirlønina. Tey fáa nú 15 prosent afturat lønini í pensjónsinngjaldi.

Men tingfólk verða framvegis eftirlønt sum tænanstummenn. Hóast ein vanligur tænanstumaður skal arbeiða í 37 ár fyri at fáa fulla pensjón, so skal ein tingmaður bara arbeiða í 16 ár. Og landsstýrisfólkini – tey sum sótu áðrenn seinasta løgtingsval – skulu hava arbeitt í 8 ár fyri at rækka fullu pensjónini.

Pensjón

Tingfólk fáa stóran pensjónsfyrimun

TINGFÓLK, SUM SKULU TAKA STØÐU TIL, UM PENSJÓNSALDURIN HJÁ FÓLKINUM SKAL HÆKKAST ÚR 67 UPP Í TIL DØMIS 70 ÁR, KUNNU SJÁLVI FARA FRÁ VIÐ FULLARI EFTIRLØN, TÁ TEY ERU 60 ÁR

Eirikur Lindenskov

Hjá vanliga fólkinum á arbeiðsmarknaðinum ber til at máta ella rokna út, hvussu nógv tey fáa í eftirløn, og hvussu nógv tað fer at kosta. Tí vanligi arbeiðstakarinn rindar sjálvur sína eftirløn.

Men tað gera tingfólk ikki. Tey fáa eina tænanstummaeftirløn, sum er 60 prosent av tinglønini.

Tingfólk hava sjálvi avgjørt, at tey eisini skulu hava tann framíhjárætt fram um onnur, at tey kunnu fara frá við eftirløn sum 60 ára gomul.

Reglan er tann, at um aldurin á tingfólki + tvær ferðir starvsaldurin gevur talið 95 ella hægri, so kann tingfólk fáa eftirløn frá 60 ára aldri.

Útrokningarnar her á síðuni vísa, at

meirilutin av tingfólkunum, sum sita á tingi í dag, kunnu fara frá við eftirløn, tá tey eru 60 ár. Hjá fleiri teirra er tað sjálvsagt ein treyt, at tey skulu afturveljast.

Siga vit, at tingfólk er 59 ár og hevur sitið á tingi í 18 ár, so verður talið $59+36 = 95$. Hetta tingfólkið kann fara frá við fullari løgtingspensjón sum 60 ára gamalt.

Av teimum 41 fólkunum, sum sita á tingi og í landsstýri, lúka 9 hesa treyt í dag. 4 tingfólk eru oman fyri pensjónsaldurin upp á 67 ár – og øll hini klára at fara frá, áðrenn tey fylla 67 ár, um tey altso verða afturvald nakrar ferðir fyri ta tið.

Tey 17 fólkin, sum kunnu pensjónserast, tá tey eru 60 ár, og tey 12 fólkin, sum kunnu pensjónserast meðan tey eru ímillum 60 og 67 ár skulu taka støðu til, hvussu okkara nýggja pensjónsnýskipan skal siggja tú. Tey skulu

eisini taka støðu til, um pensjónsaldurin skal hækka úr 67 ár upp í 70 ella meira.

Men fara tey eisini at hækka teirra egna pensjónsaldur, sum er staðfestur við serligari lóg?

Tað er óvist. Tí tað er siðvenja, at tá umstøður hjá politikarum verða broyttar til tað verra, so er tað bara galdandi fyri tey, sum verða vald aftaná, at broytignin er gjørd. Er broytingin til fyrimun fyri politikarar, so er hon galdandi fyri tey sum sita nú og frameftir.

Lógin um eftirlønina hjá landsstýrisfólki varð normaliserað í fjør, og tá varð hesin serligi framíhjárættur til eftirløn tikin burtur.

Nátúrligt er tí at hugsa sær, at lógin um eftirlønina hjá tingfólki eisini verður broytt. Men hon verður valla galdandi fyri tey, sum í dag mynda politisku skipana – kenna vit tingfólk rætt.

Tænanstumannapensjónir ein bumba

EINGIN KANN SIGA, HVUSSU NÓGV TÆNASTUMANNAPENSJÓNIRNAR FARA AT KOSTA LANDSKASSANUM. BARA FYRI POLITIKARAR ER TALAN UM NÓGVAR MILLIÓNIR – HELST HUNDRAÐTALS MILLIÓNIR

Eingin veit, hvussu stór rokningin verður fyri nógvu tænanstumannapensjónirnar, sum tað almenna skal rinda í framtíðini. Tí tað kann ikki roknast út. Vit kunnu bara meta um tað.

Somuleiðis er tað við pensjónini hjá tingfólki og fyrrverandi landsstýrisfólkum.

Vit taka eitt dømi:

Ein tingmaður fer frá við eftirløn tá hann er 60 ára gamal. Vit hugsa okkum, at hann hevur rokkið fullan eftirlønarløndur, sum hann hevur, tí at hann hevur sitið á tingi í 16 ár ella meira.

Tingmaðurin fær 60 prosent av tingmannalønini í pensjón. Tað er 22.220 krónur um mánaðin – 60 prosent av lønini í 34. lønarflokki hjá tænanstumonnum landsins.

Umframt hesi pensjónina, so fær hann eina viðbót hvørt ár, ið tingmaðurin er ímillum 60 og 67 ár. Hendan viðbótin er fyri giftar

tingmenn 2.341 kr um mánaðin og fyri ógiftar tingmenn 2.947 krónur um mánaðin. Soleiðis verður pensjónin – alt eftir, um tingmaðurin er giftur ella ikki – ávikavist 24.560 krónur um mánaðin og 25.167 krónur um mánaðin, til tingmaðurin fyllir 67 ár, tá pensjónin aftur lækkar til 22.220 kr um mánaðin.

Hesi árin kostar hesin tingmaðurin landskassanum 2.063.040 krónur í beinleiðis útreiðslu á løgtingsfiggjarlógini.

Hugsa vit okkum so, at sami tingmaður livir til hann verður 85 ár, so skal hann hava 22.220 krónur um mánaðin í løgtingspensjón í 18 ár. Tað kostar 4.799.520 krónur. Soleiðis kostar hesin tingmaðurin landskassanum 6,9 milliónir krónur, sum hann fær í pensjón oman á tingmannalønina.

Var talan um til dømis ein sáttmálasettan lærara ella ein sjúkrarøktarfrøðing, so var

hendan útreiðslan 0 krónur fyri landskassan. Altso 6,9 milliónir bíligari. Tað er tí, at sáttmálasetti lærarin ella sjúkrasysturin eins og øll onnur á arbeiðsmarknaðinum rinda sína egna pensjón, sum verður goldin samstundis, sum lønin verður goldin. Útreiðslan er avgreidd, áðrenn persónurin verður pensjóneraður.

Taka vit so lögmann sum dømi – og siggja burtur frá, at Aksel V. Johannesen fyrr hevur verið landsstýrismaður og tí hevur rætt til part av fyrimunarligu landsstýrismannaeftirlønini – so kostar hann landskassanum 15 prosent í pensjón oman á lögmanlønina, so leingi hann er lögmaður.

Tá hann er farin úr starvi, so hevur landskassin ikki fleiri útreiðslur av honum, tí at hann hevur verið lögmaður.

eirikur@sosialurin.fo